

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань гуманітарної та
інформаційної політики
Микиті ПОТУРАЄВУ

Щодо реєстр. № 14338
від 26.12.2025

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 29 січня 2026 року (протокол № 143), розглянув проект Закону України про внесення змін до статті 5 Закону України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" щодо збереження права на соціальні гарантії дітей, позбавлених батьківського піклування, незалежно від формального оформлення відповідного статусу, реєстр. № 14338 від 26.12.2025, поданий народним депутатом України Гнатенком В.С. (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є «збереження права на соціальні гарантії дітей, позбавлених батьківського піклування, незалежно від формального оформлення відповідного статусу».

Для досягнення поставленої мети законопроектом пропонується доповнити статтю 5 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» частиною третьою такого змісту:

«Невжиття органами опіки та піклування заходів щодо офіційного оформлення статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування до досягнення нею повноліття не може бути підставою для позбавлення її права на отримання соціальних гарантій, передбачених законодавством».

Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу визнав положення проекту Закону такими, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Міністерство фінансів України, в межах компетенції, не підтримує проект Закону, зазначаючи, що реалізацію положень акту у разі його прийняття не буде забезпечено фінансовими ресурсами.

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету звернули увагу на наступне.

Законопроектом фактично пропонується надати право на отримання соціальних гарантій *без оформлення особі відповідного юридичного статусу*. Такими чином, згідно з положеннями проекту Закону допускається ситуація, за якої статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, юридично не надано, але при цьому така дитина *має право на визначені законодавством соціальні гарантії*. Такий законодавчий підхід руйнує логічний зв'язок між статусом і правами, який є усталеною формою правового регулювання у сфері соціального захисту, та одночасно створює паралельну категорію осіб, які *не мають статусу, але користуються правами, що прямо прив'язані до його наявності*. За таких обставин незрозуміло, на підставі яких юридичних фактів або документів уповноважені державні органи мають ідентифікувати дитину як таку, що має право на пільги.

Надання права на соціальні гарантії без оформлення відповідного юридичного статусу створює небезпечний прецедент для системи соціального законодавства України. У разі прийняття законопроекту фактично закріплюється підхід, за якого *наявність спеціального правового статусу перестав бути обов'язковою умовою для реалізації прав*, що потенційно уможливило поширення аналогічного підходу на інші категорії осіб під час регулювання питань надання соціальних гарантій.

Бюджетне законодавство базується на принципі *цільового використання коштів*. Для здійснення будь-якої соціальної виплати за бюджетною програмою має бути чітка *підстава, пов'язана з наявністю юридично оформленого статусу*. За умов, коли дитина не матиме відповідного статусу, вона формально не обліковуватиметься як потенційний отримувач соціальних гарантій, а здійснення відповідних виплат може бути розцінене як *нецільове використання бюджетних коштів*.

Проблема, на врегулювання якої спрямовано законопроект, пов'язується з *«невжиттям органами опіки та піклування заходів щодо офіційного оформлення статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування»*. Водночас вирішення цієї проблеми мало б здійснюватися *шляхом удосконалення механізмів забезпечення виконання органами опіки та піклування покладених на них обов'язків*, а не шляхом фактичного нівелювання юридичного статусу як підстави для реалізації соціальних гарантій.

За підсумками обговорення законопроекту Комітет ухвалив наступне рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до статті 5 Закону України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" щодо збереження права на

соціальні гарантії дітей, позбавлених батьківського піклування, незалежно від формального оформлення відповідного статусу, реєстр. № 14338 від 26.12.2025, поданий народним депутатом України Гнатенком В.С., за наслідками розгляду у першому читанні відхилити.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович

Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F00C3100CB23DC00

Дійсний до: 02.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України

04-25/3-2026/19863 від 29.01.2026

2128238